

Magdalena

Rahuldustpakkuvalt esteetilise ja puhta graafilise keelega Ann Pajuväli on loonud mikrokosmose, ammutades inspiratsiooni endale hingelähedasest keskkonnast – Õismäest. Õrnades puhastes värvitoonides minigolfväljakulaadsele platsile on pudenenud argiseid esemeid, funktsioneeritud geomeetrilisi objekte ja värvilaike. Õismäe tiigist on saanud värskendav sinine võisilm keset betoonipudru.

Teose puhtad värvitoonid, ovaalsed vormid ja selle keskkonna rõõmsameelne mängulisus kindlalt piiritletud turvatsoonis viisid mind tagasi lapsepõlve. Mulle meenusid pildid, mida minul ja mu õel oli kombeks oma isa massiivses lauaarvutis Microsoft Paint programmis joonistada. Oli kombeks, sest seda tuli ette rohkem kui mõnel korral. Me joonistasime oma perekonda karudena, kasutades selleks ainult ringi kujundit, mida sai erineva astmega ovaliseerides nii käte, jalgade, kõrvade kui ka ninana kasutada. Umbes midagi taolist:

Ringe oli pärast hea ja lihtne värvida *Fill with colour* tööriistaga nii, et midagi ei läinud üle ääre nagu vildikaga tihti juhtus. Arvutiprogrammis valmis tehtud kujundeid ja värve valides ja neist iga kord peaaegu samasugust pilti kokku pannes tundsin ma hoopis teistsugust rõõmu kui tavalisest joonistamisest. See pakkus täielikku esteetilist rahuldust, kuna midagi ei saanud sassi minna. Ja kui läkski, siis kustutada oli väga lihtne.

Ka Ann paneb oma pilte kokku olemasolevatest vormidest ja objektidest (mis ta erinevalt lapseealisest minust on ise varem valmistanud). Ta hoiustab neid oma arvutis asuvas kaustas, kus nagu ehituspoes uusi teoseid luues ostlemas käib. Saades inspiratsiooni reaalselt eksisteerivatest objektidest või vastupidi, realiseerides enda loodud graafilisi vorme hiljem skulptuuridena, sünnibki see loominguline ja korrapärane süsteem, millest ühte peatükki näeme siin põrandal.

Selle teose juures kõnetab mind eelkõige vastuolu kaheplaanilise värvilise oasi ja ruumilste hallide tänavakivide vahel, mis seda raamistavad. Need lihtsad geomeetrilised vormid on küll tuttavad Anni graafilisest maailmast, ent päriselus betooni valatuna omandavad nad hoopis robustsema mõõtme. Nende aimatav raskus, argipäevasus ja paratamatu kuulumine tänavasfääri toimivad üheaegselt paradiisi kaitsebarjäärina välise maailma eest kui ka selle õrna keskkonna vangistajana. Mängides lihtsate vormidega mitmes dimensioonis, loob Ann tõeliselt unenäolise asendiskeemi ajaloolisest Õismäest kui betooni sulgunud mikrokosmosest, mis on ometi nii kutsuvalt roheline.

Tekst:

Maasik

Kunstnik:

Pajuväli

Magdalena

Tallinna vanalinn on täis poekesi ja butiike, mis müüvad kulda, karda, merevaiku, matrjoškasid, sepiseid ja keraamikat. Tavalisele kruiisituristile on üsna ükskõik, millise meene ta koju viib ja kui palju see kohaliku kultuuriga seotud on. Tihti ei tea paljud neist isegi, millisel maal nüüd peatutakse või et Baltimaad on üldse erinevad riigid. See munakividest muinasjutulinnake on nende jaoks vaid väike sissejuhatav peatus enne kuulsat Peterburgi. Pisike Hansalinn nagu iga teine seal Saksamaal, kus eelmisel kruiisil sai käidud. Või oli see hoopis Latvia? Poland? Is this Riga? *Oh, Thallinn? Or Täliin? Well anyway, it's just amazing!*

Kuid see kevad tuli teisiti. Iga-aastaste truude turistihordide asemel haigutas vanalinnas tühjus. Polnud vihmavarjuga giide vapralt juhtimas ameeriklastest, jaapanlastest, sakslastest või hiinlastest koosnevaid eakate rühmi. Kruiisilaevadega saabunud rahvamassid ei tekitanud ummistusi kitsastel munakivitänavatel. Isegi soome keel ei kõlanud siin koduste keskaegsete müüride vahel. Selle rahu ja vaikuse õndsat meeletu rikkus vaid teadmine, et vanalinna pisikesed ärid ja suveniiripoed seda pöuda ilmselt üle ei ela. Ja nõnda sulgesidki nad üksteise järel oma ukseid. Pea igal aknal ilutseb silt „Üürile anda”. Alles jäid vaid uhked merevaigupoed, kes nagu nende müüdav toodegi on teatavasti võimelised säilima miljoneid aastaid.

Anna Mari Liivrand analüüsib oma teosega reklaami flirtivat ja kutsuvat olemust. Ta on loonud Tallinna vanalinna väikeärade metallist reklaamsiltidest inspiratsiooni saades graatsilisi sepiseid, mis justkui mütoloogilise virvatulena, mis paha-aimamatuid rändureid sohu kutsus, kliente enda võrku meelitavad. Anna Mari salapäraselt hõõguvad väärdunud metallsõrmed kasvavad välja ostlejatenäljas linna hallidest müüridest ja krohvitud seinte pragudest, meenutades meeletu sõltlase viimset palvet. Asjatult proovivad nad õnne tööle ja koju ruttavate tallinlastega, kes ei pööra vanalinnas liikudes vaateakendele pilkugi. Meil on teatavasti sissekutsujate ja reklaamsiltide takistusraja edukalt ja kiirelt läbimise kõrgem pilotaaž.

Tekst:

Maasik

Kunstnik:

Liivrand

Anna Mari

Magdalena

Vaadates seda valget linna, meenub mulle kohe „Valkoinen kaupunki” - üks masendavaimalt mõjuvaid filme Soome filmimaastikult. Kuna ma nägin seda Aku Louhimiesi šedöövrit õndsas lapseas, on mul sellest meeles vaid rõhuvalt depressiivne meeleolu ja stseen, kus üks mees vaikselt ja lumises eramurajoonis ahastusehoos oma lapse merisea vastu seinale surnuks lööb. Soome kino oma parimas ängis.

Jassi ehitatud linn meenutab Louhimiesi pakasest praksuvat ja pimedat Helsingit, kus majade vahel ulub tuul ja akende taga on vaid rutiin ja lootusetus. Mõtlen, kas selles miniatuurses magalas võiks keegi elada? Kas nende korduvate hoonete korduvate paneelide ja korduvate aknaruutude taga võiks olla mõni omanäoline korter täis värve ja mustreid? Kellegi isiklik ja individuaalne ruum, oma elaniku näoga kodu? Pingsalt proovin seda küll ette kujutada, kuid asjatult. „Valkoinen kaupunki” on varjutanud igasuguse helguse.

Üheksakorruseliste paneelmajade kümnetes silmakoobastes laiutab kõle tühjus. Selles linnas ei ela keegi. Siin on võimalik ainult anonüümselt eksisteerida ja oodata aja möödumist. Aknale järgnemas aken, korrusele korrus, majale maja. Aknaruudud ja seinapaneelid moodustamas mitmetasapinnalisi geomeetrilisi maastikke ja kliinilisi monokroomseid vaateid ei kellelegi.

Igava uusarenduse ja mahajäetud magala piiril balansseerivad kolmiktornid hõljuksid justkui kitsal kandilisel saarel, millelt pole võimalik lahkuda. Majadevahelised sirged tänavad viivad vaid majast saare servani. Mõttes kõnnin ümber majade, üles ja alla mööda trepikodasid. Vaikus. Kedagi pole kodus. Raskemeelsus vajub üle linna nagu novembrikuu lumi. Kergelt konarlikud seinad praksuvad pakase jäises haardes.

Saare serval seistes märkan teiselpool lahte veel üht samasugust linna. Justkui peegelpilt. Samad elatud hooned, samad tühjad aknad ja samad vormikordused. Olgugi, et see tundub olevat niivõrd lähedal, pole võimalik sinna teisele poole saada. Vähemalt mitte praegu. Saari, millele mõlemad linnad on ehitatud, eraldab üksteisest sügav kuristik.

Ühises üksinduses peegeldavad nad üksteise vaikivat eksistentsi.

Tundub, et arhitekt on palju Soome filme vaadanud.

Tekst:

Maasik

Kunstnik:

Kaasloora

Magdalena

IT-kunstnik Joana ühendab oma füüsilisdigitaalses (*phy-gital performance*) is luule, koodikirjutamise ja koreograafia, avades kopeerimise tähendust vabakultuuri kontekstis. Tema loodud koduleht toodab teksti, mis iseennast lõputult kopeerides aina kerib ja kerib ja kerib. Mida rohkem ta kopeerib, seda rohkem on tal minna. Iga rida algab sõnaga “if”. Need on tingimused. Tingimused kopeerimiseks. Joana on kogunud kokku *copyleft*’is, vaba ja avatud tarkvara liikumises esinevad tingimused, mida peab vaba vara kasutades ja kopeerides jälgima. Lõputute tingimuste olemasolu vabakultuuri põhimõtete juures võib algul tunduda vastuoluline, ent süvenedes mõistetav. Tingimusteta vabadus pole kõigi jaoks vabadus.

Joana on pikkinud tehnolegaalsete dokumentide kuiva sõnakasutuse vahele omaloomingulisemaid ridu ja sõnu, mis muudavad voolava teksti poeetilisemaks, luues sellest omamoodi manifesti tingimustega vabadusele. Informatsioonimaastikul kopeerimise ja kerimise rütmis liiguvad tekst ja kood moodustavad dünaamilise tantsu, mida programm ja inimene ühiselt esitavad. Et oleks veel “metam”, laseb Joana *performance*’i käigus ka oma loodud koodi lahti, enda käest ära, kõigile kättesaadavaks ja kopeeritavaks – vabaks.

kunstnik:

Tekst:

Maasik

Magdalena

Keset palliväljakut on pingule tõmmatud kangas, lüües publiku kahte leeri.

Kangale on maalitud veidrad ja vormitud üleelusuurused beebid.

Haprad, läbipaistvad, laialivalguvad.

Tekstiili on omakorda täies pikkuses poolitamas pikk peaaegu kokku kasvanud haav, mida tundub juba katvat kaitsev kärn.

Keegi ütleb, et beebid kangal sümboliseeriksid justkui elu algust – *tabula rasa*'t, millelt me kõik kord oma teekonda alustame, enne kui valime emma-kumma poole palliplatsil.

Inimesed muutuvad ärevaks.

„Seega haav tähistab paranematut lõhet kahe poole vahel?” küsib keegi.

Vaikne mõistmine laskub palliplatsil viibijate kohale.

Keegi pakub veel optimistlikult, et ehk tähistavad nad hoopis lapselikku rõõmu ja lihtsust? Sest oluline on mängurõõm, mitte võit.

Teised noogutavad selle peale naeratades, kuid tegelikult teavad juba kõik, et tegu on võistlusega, kus saab olla vaid üks võitja.

Alguses ebalevalt ringi liikudes ja omale sobivat kohta otsides hakkavad inimesed endale lõpuks poolt valima. Vaadates hoolikalt, kes asub millisel poolel ja kellega tasuks ühes võistkonnas mängida.

Inimesed uurivad teisel pool väljakut seisvaid inimesi, vaadates läbi õrna kanga nende pinges nägusid. Mängijad mõlemas võistkonnas mõtlevad närvilisi mõtteid. Kas nad on ikkagi vastased? Koguni vaenlased? Ehk oleks tõesti lihtsam kui nad oleksid lihtsalt mängukaaslased? Kas haav jõuab mängu jooksul täielikult paraneda? Mille peale mäng üldse käib? Kas elu ja surma? Kas nende laste tuleviku, kes teine teisel pool vana armistunud haava selle palliplatsi kohal hõljuvad? Kas selles mängus on üldse võitjaid? Või kestab see igavesti, vahetades lihtsalt mängu jooksul mängijaid?

Kas mina mängin selle mängu lõpuni?

Keegi publikust ei julge palli esimesena visata. Keegi ei taha teha esimest servi.

Võibolla pole kellelgi palligi. Segaduses mängijad muutuvad ärevaks. Ja kus üldse on kohtunik?

Esimene serv.

Pall vihiseb läbi õhu. Röögatus, löök, vile. Jalanõud kriuksuvad parketil.

Kobistavad sammud, higipiisad, mütsatused, vile.

Paus. Vile. Uuesti.

Mäng on pingeline ja pooled on võrdsed. Keegi ei anna alla. Serv, löök, järgmine, vile.

Mängijad on väsinud ja teevad palju vigu. Serv, löök, veel üks, vile.

Keegi ei tea enam punktiseisu.

Uus tugev serv, löök, pall vihiseb läbi õhu, saatmas hirmunud pilgud, röögatus ja...

Pall tabab võrku. Otse keskele.

Haav rebeneb.

Värvitud lõngad voolavad vaikivate mängijate slime ees palliplatsi põrandale.

Kõlab lõpuvile.

Kunstnik:

Uhtsak

Tekst:

Maasik

Magdalena

Marc ühendab oma loomingus *performance*'i, videokunsti, arhitektuuri, tegevuskunsti, skulptuuri ja ehituskunsti. Ta tutvustas meile oma tegemisi ja plaane Zoomi vahendusel. Midagi, mis saab olema nii käega katsutav, materiaalne ja koha peal sündiv, on muidugi keeruline ette kirjeldada. Eriti, kui teose loomise protsess on põhiline osa teosest. Tema varasemate teoste põhjal võib küll öelda, et tal on väga kindel stiil ja tehnika, seega kui ta räägib silikaattellistest ja mördist sündivast eelarhitektuursest funktsioonitust skulpturaalsest mitte-disainobjektist, mida ta kavatseb Tallinnas luua, tekib mingi ettekujutus silme ette küll. Kuid ka tema varasemate tööde puhul saab Zoomis näha vaid lõppresultaati. Põnev oleks teada, milline näeb välja tema loominguline aktsioon. Kas see on kiire ja robustne või kaalutletud ja täpne? Kas ta karjub ja puhiseb, üleni mördiga kaetult, või on kuulda vaid tõsise mehe hingamist ja vaikseid kõlksatusi müüriks muutuvate kivide vahel? Teoste fotodokumentatsiooni puhul võiks arvata mõlemat. Osa ehitisi on massiivselt rohmakad ja ebaühtlased, justkui poleks ta alustades teadnud, kuhu kivide ladumine välja jõuab. Teised aga läbimõeldud ja justkui maketi järgi laotud skulptuur-hooned. Kuid isegi läbi ekraani õhkub kõigist Marci ehitistest jõulist massiivsust ja toorest energiat.

Mulle meenub selleaastasel Ribocal nähtud Bridget Polki tasakaalu *performance*, mis seisnes publiku silme all ümbruskonnast leitud ehitusjääkidest ja tellistest võimatuna näivate tornide püstitamises. Meditatiivne ja vaikne kivide tasakaalustamine tundub küll täieliku vastandina sellisele otsese ehituse (*direct construction*, nagu Marc oma loomeprotsessi nimetab) aktsioonile, millega Marc tegeleb, kuid ma näen neis siiski palju sarnast. Juba sõna tasakaal iseloomustab mõlemat kunstnikku. Üks on ehk rohkem tasa ja teisel on ehk rohkem massiivset kaalu, kuid tunnetusena on see kohal mõlemas. Nende vaba enesemääratlus lisaks kunstniku rollile ka kivi tasakaalustajana ja arhitektina, on andnud neile võimaluse suhtuda avaramalt skulptuuri kui sellisesse. Bridget ja Marc on mõlemad oma materjali - kivide, telliste, segu ja tolmu - vahel ise füüsiliselt kohal. Oma kehaga loomas ja jälgi jätmas. Mõlema kunstniku loomisprotsessi järelmeid vaadates on endiselt tunda nende loojate kohalolu.

Kunstnik:

Tekst:

Maasik

Magdalena

TI ostukeskus, peaaegu väljasurnud kapitalismisaurus, kaubanduskeskuste hiilgeajal püstitatud monument eestlaste tarbimishullusele, mis hoolimata tuledes säravast vaaterattast katusel vaikselt üürilistest tühjaks jookseb. Kurbnaljakas on seda hinge vaakuvat hiigelehitist vaadates mõelda, et alles äsja oli täies jõus plaan ehitada Lasnamäele veel üks hiidostukeskus – seni suurim Eestis. Ammu kulunud fakt, et Eestis on rahvaarvu kohta rohkem ostukeskuseid kui mujal, ei paista kedagi kõigutavat. Ehk kompenseerime niimoodi neid mälestustes hõljuvaid tühje riiuleid ja pikki järjekordi...

Üsna jabural kombel paneb mind esimest korda elus TI kaubanduskeskust külastama hoopis ühe Belgia kunstniku tarbimiskultuuri ja brändimajanduse kriitiline kunsti-teos. TI on muidugi ideaalne asupaik NO BULL andmekeskusele, mis mängib *performance*'i ja järjekordse toote esitlemiseks loodud platvormi elementidega. Siin kergelt nihkes *showroom*is segunevad brändid, andmekaevandus, energiasäästlikkus, tehnoloogia ja sotsiaalmeedia. NO BULL Energy, mida esitletakse, pole aga lihtsalt energiajook. See on toode kui elustiil, vaib, staatus – ühesõnaga pilet lähedate inimeste hulka. Üsna kiiresti hägustuvad kapitalismi ja kunsti vahelised piirid. Kusjuures reklaamitava toote füüsiline olemus ise polegi eriti oluline, see võiks olla nii uus elektriauto, telefon või riidekollektsioon. Põhiline on reklaamimise ja promomise protsess ja selle raames kasutatavad võtted.

Kasutades tööriistadena lumehelbekeste põlvkonnale etteheidetud pinnapealsust, sotsiaalmeediasõltuvust, tehnoloogia- ja objektikultust ning kahepalgelist suhtumist keskkonnateemadesse, kutsub Pieterjan kõiki osa saama uue maitsekalt kujundatud energiajoo esitlusüritusest, mille vastu võiksid huvi tunda nii privilegeeritud suunamudijad kui ka kõige vasakpoolsemate vaadetega kunstitudengid, saamata aru, kummale see kõik õigupoolest mõeldud on.

Ka kunstnik ise on öelnud, et tegemist on kaubandus- või äriprojektiks maskeerunud kunstiprojektiga...või vastupidi (toode on ju päris ja maitseb ka üsna rõvedalt) – oleneb, millist põgenemisteed tal parasjagu vaja kasutada on. Tarbimiskultuuri ja pop-aktivismi üle ironiseerides sukelduvad Pieterjani *workshop*ist osavõtavad noored kunstnik-atleedid pea ees pinnapealsusesse ja loovad selle rännaku käigus üllatavalt mitte-pinnapealse lõppresultaadi. Midagi väga häirivalt kapitalistlikku on dekonstrueeritud, stereotüüpsed käitumismustrid taasomandatud ja teose kasuks tööle pandud. Selles ruumis viibides tundub tõesti nagu Tesla ja Instagram oleks siia oksendanud.

Kunstnik:

Tekst:

Maasik

Pieterjan

Sinokals

Magdalena

Keset tuba on alumiiniumist kast. Kastist sünnib mees nagu Veenus merekarbist. See on Ebastandardne mees. Oma pisikeses alumiiniummaailmas on ta ainsaks refereeritavaks mõõtühikuks. Tema kandi-line maailm lähtub tema kehast. Iga külg ja serv arvestab tema liikmete pikkuse, laiuse ja painduvusega. See on Ebastandardse mehe individuaalne vajaduspõhine keskkond. Multifunktsionaalne mööbliese, turvaline kest või isiklik mõõteriist. Fantaasia tööle-rakendamise puhul isegi toimiv trenadžöör.

Kastist väljapoole jäävas maailmas elab aga Standardmees. Tema on umbes 20-30 aastat vana, 70 kg raske, 170 cm pikk, heleda nahavärviga, heas tervislikus seisundis lääneeurooplane või põhja-ameeriklane ja ta elab piirkonnas, kus on keskmiselt 10-20 kraadi sooja. Selle mehe järgi on loodud kogu ülejäänud maailm.

Standardmehel on siin maailmas kõige mugavam ja turvalisem elada. Ta näeb alati kõige paremini. Tal pole eriti selja- ja liigese-probleeme. Tema voodi pole kunagi liiga lühike või kitsas. Tema turvavöö kunagi ei sooni. Tal on autoavariis kõige suurem tõenäosus ellu jääda. Tal on kontoris alati paras temperatuur. Tema vajadustega arvestatakse liikluses kõige rohkem. Ta pääseb alati igale poole ligi, kuhu vaja. Ta ulatab alati riiulist asju võtma. Ka tema stressitase on selle võrra väiksem. Standardmees seisab sirgelt jalad-käed koos ja seejärel jalad-käed harali. Ta mahub täpselt ideaalse ringi ja perfektse ruudu sisse. Ta keha jaotub täpselt kaheksaks osaks, millega arvestavad kõik disainerid ja arhitektid. Tema järgi luuakse standardeid. Standardmees arvab, et temasuguseid ongi siin maailmas kõige rohkem ja seetõttu on see kõik õige. Kõik muu on kõrvalekalle, küljeluu, erand, veidrus, ebanormaalsus, ebastandardsus.

Nii peavadki ebastandardsed inimesed Standardmehe ruumi dekonstrueerides endale ise oma keskkonda looma.

Tekst:

Maasik

Kunstnik:

Kama

Siin

Magdalena

Te näete enda ees mänguväljakut, kuid mitte ainult! Tegemist on uuendusliku mänguväljakuga, mis on parem kui teised mänguväljakud. Või vähemalt erilisem, sest see võimaldab lahata kaasaegse ühiskonna sotsiaalseid probleeme, millele tavaline mänguväljak lihtsalt ei keskendu. See on Mänguväljak suure algustähga. Siin Mänguväljakul, kus täiskasvanutele on mõeldud lauapealne ja lastele lauaalune maailm, saavad nii suured kui ka väikesed inimesed mängida ning oma kallist aega veeta. See on universaalne seade, mis ühtaegu parandab põlvkondadevahelised lõhed ning taastoodab nendevahelisi hierarhilisi võimusuhteid. Generatsioone ühendav ja samal ajal eraldav multifunktsionaalne mööblitükk!

Päevasel ajal sobib Mänguväljak aktiivseks ajaveetmiseks koolistressi ja suutmisurve all kannatavatele lastele igas vanuses. Kuid tänu lauapinnas leiduvatele mängu-seadeldistele, mis toimivad justkui kahe maailma vaheliste suhtluskanalitena, saavad ka terved perekonnad leevendada üksteisest võõrandunud pereliikmete vahelisi pingeid.

Õhtusel ajal saab Mänguväljakust aga ideaalne meelelahutuskompleks peoseltskondadele, kes soovivad ohtlike siseruumide asemel hoopis vabas õhus juttu ajada ja õlut juua. Võibolla saab Mänguväljakust isegi sünnipäevalaud? Rõõmsalt kogunevad nad õohakul ümmarguse laua ümber - naised ja mehed, vanad ja noored - seljas peoriided ja kaasas pudelid.

Kook on juba söödud ja salatki laualt koristatud. Nüüd mängitakse kaarte, suitsetatakse, ehk musitseerib keegi isegi klaveril. Väike poiss, kelle kolmandat sünnipäeva tähistati, on selleks õhtuks unustatud. Nüüd on suurte inimeste aeg. Elav naer, lõbusad kilked, võidurõõmsad žestid. Oskar vaatab hukkamõistvalt loomastunud täiskasvanuid. Ta ronib vaikides laua alla, kuhu ta veel hästi ära mahub. Vanaema pika paksust kangast seeliku alla teda enam peitu pugeda ei lasta.

Laua all vaatab ta suurte inimeste jalgu. Toasussid, mokassiinid, kingad, viigid, sukad, satsid... Üks viigistatud jalg silitamas teist siidistatud jalga. Keegi pealetükkivalt müksamas, mõni ebamugavalt nihelemas. Kulunud kotsad ja teravad kinganinad rääkimas võõras ja sõnatus keeles, nagu mängiksid nad mingit allasurutult erootilist ning ometi igavat mängu.

Ka mäng laua peal käib täies hoos. Keegi ei pane Oskarit tähele. Pettununa selles täiskasvanute lärmakalt väikekodanlikus ja arusaamatus näitemängus, võtab ta kaenlasse oma plekktrummi ja ronib laua alt välja, lahkudes märkamatuult suurte inimeste seltskonnast ja suundudes avatud keldriluugi poole.

...Sel päeval, mõeldes täiskasvanute maailmale ja oma enda tulevikule, otsustasin, et nüüd on kõik - seal samas ja sel hetkel kavatsesin lõpetada kasvamise ning jääda kolmeaastaseks põialpoisiks - igavesti!

Tekst:

Maasik

Kunstnik:

Kaasa Sõit

Magdalena

Minu vanaema rääkis mulle, kuidas ta oli kunagi hilisel nõukogude ajal kõndinud mööda Lenini puiesteel asuvast Lenini monumendist. Ta oli üsna hiljuti leidnud Jumala ja saanud päästetud. Seistes seal Lenini monumendi all, tundis ta järsku vastupandamatut tungi midagi teha. Mingi kõrgem vägi ütles talle, et jookse seitse ringi ümber selle kuju ja hüüa: „Jumala nimel, sa tuled siit alla!” Ja hoolimata mõne pealtnägija ehmunud pilgust asus ta seda käsku täitma.

Nõukogude režiimi karmilt usuleigetes tingimustes võis selline piibellik Jeeriko linna vallutamise rituaal üsna veider paista ja teatavate isikute pealtnägemisel isegi ohtlikuks kujuneda. Kuid minu vanaema see ei heidutanud. Mulle seda lugu ikka ja jälle uuesti rääkides tõdes ta alati rõõmsalt ja teatava uhkustundega hääles, et no vot, jooksis üks mutike oma käekotiga seitse korda ümber kuju ja hüüdis Jumalat appi ja näed, varsti Nõukogude Liit laguneski. Aitäh sulle selle eest, vanaema.

Monumendid on meie uskumuste, väärtuste ja tõekspidamiste füüsiline ja materiaalne realiseerimine. Nad võivad küll objektina eksisteerida aastatuhandeid, kuid nende olulisus ja positsioon oma kaasaegses ühiskonnas sõltub muutlikest oludest.

Ann Mirjam ja Szimon on mõlemad üles kasvanud ajal, mil Lenini monument Lenini puiesteel oli langenud; mil üle Nõukogude Liidu levinud ja massiliselt toodetud Lenini kujutised olid kõik järsku oma olulisuse ja pühalikkuse minetanud; pronksist ja kivist Vladimirid oma töö kaotanud. Omamata ühtegi isiklikku kokkupuudet selle kujuga ja tajumata teda tema enda ajas, on kunstnike jaoks selle isiku staatus ja mõjuvõim lahustunud pildiks ajaloo õpikus. Ta jääb neile emotsionaalselt sama kaugeks kui mõni muinasaegne megaliit. Tõstes need mõlemad hiiglaslikud kultusobjektid kaheplaanilisele lentikulaartahvlile, vabastavad kunstnikud nad täielikult pühadusest, tehes neist justkui hübriidse diskoliku paroodia – megaleenin või leniliit. Nad ei mõtle kaks korda ka konnotatsioonidele, mida teose asukoht võib põlvkond vanematele inimestele tähendada või milliseid mälestusi tekitada. Ja ei peagi mõtlema. Oluline on monument kui selline. Ja monumendi hääbumine ajaloos. Olgu see kuitahes robustne, hiiglaslik ja tugev, aja vastu on tal raske võidelda. Kui ei oleks revolutsionääre, mässajaid või vanaemasid, kes neid maha tõmbaks, saaks unustus ühel hetkel igast monumendist nii kui nii võitu.

Kunstnik:

Tekst:

Maasik